

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRIỆU THỊ MAI DUNG

**ĐẠY - HỌC VĂN BẢN NHẬT DỤNG TRONG SÁCH GIÁO
KHOA NGỮ VĂN 7 CHO HỌC SINH TRƯỜNG DÂN TỘC
NỘI TRÚ THCS Ở THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Thái Nguyên - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRIỆU THỊ MAI DUNG

**DẠY - HỌC VĂN BẢN NHẬT DỤNG TRONG SÁCH GIÁO
KHOA NGỮ VĂN 7 CHO HỌC SINH TRƯỜNG DÂN TỘC
NỘI TRÚ THCS Ở THÁI NGUYÊN**

Chuyên ngành: Lý luận và phương pháp dạy học Văn - Tiếng Việt
Mã số: 60 14 01 11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Hoàng Hữu Bội

Thái Nguyên - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học của riêng tôi. Các số liệu trích dẫn đều có nguồn gốc rõ ràng, các kết quả trong luận văn là khách quan, trung thực và chưa từng được công bố trong bất kì công trình nghiên cứu nào khác.

Tác giả

Triệu Thị Mai Dung

LỜI CẢM ƠN

Em xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành, sâu sắc tới Nhà giáo - Tiến sĩ Hoàng Hữu Bội, người thầy đã tận tình hướng dẫn và giúp đỡ em trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Em xin trân trọng cảm ơn các thầy cô giáo trong khoa Ngữ văn, khoa Sau đại học trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, trường Đại học Sư phạm Hà Nội đã tạo mọi điều kiện thuận lợi, giúp đỡ, động viên em trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành khóa học tại trường.

Tác giả luận văn xin chân thành cảm ơn Sở giáo dục và đào tạo Thái Nguyên, Ban giám hiệu, các thầy cô giáo dạy Ngữ văn các trường Phổ thông Dân tộc Nội trú THCS trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên, gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã tạo điều kiện, giúp đỡ tôi trong suốt thời gian qua.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014

Tác giả

Triệu Thị Mai Dung

MỤC LỤC

Trang

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục chữ viết tắt	iv
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	8
4. Mục đích nghiên cứu	8
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	9
6. Phương pháp nghiên cứu	9
6.1 Phương pháp nghiên cứu lý thuyết.....	9
6.2 Phương pháp nghiên cứu thực tế.....	9
8. Kết cấu của luận văn.....	10
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ CƠ SỞ THỰC TIỄN CỦA VIỆC DẠY HỌC VĂN BẢN NHẬT DỤNG TRONG SÁCH GIÁO KHOA LỚP 7 TRƯỜNG PHỔ THÔNG DÂN TỘC NỘI TRÚ Ở THÁI NGUYÊN	11
1.1. Cơ sở lý luận.....	11
1.1.1. Lý thuyết về văn bản nhật dụng	11
1.2 Lý thuyết về dạy học văn bản nhật dụng.....	15
1.2.1 Về mục tiêu dạy học văn bản nhật dụng	15
1.2.2 Về phương pháp dạy học văn bản nhật dụng	18
1.2.3 Về hiệu quả của dạy học văn bản nhật dụng	22
2. Cơ sở thực tiễn.....	23

2.1 Giáo viên với việc dạy văn bản nhật dụng ở các trường phổ thông Dân tộc nội trú	23
2.1.1 Nhận thức của giáo viên về ý nghĩa của việc dạy học văn bản nhật dụng	24
2.1.2 Thực trạng việc dạy học ở các trường phổ thông Dân tộc Nội trú THCS ở Thái Nguyên.....	25
2.1.2.1 Về nội dung dạy học văn bản nhật dụng	25
2.1.2.2 Về phương pháp dạy học văn bản nhật dụng	26
2.1.3 Những khó khăn mà giáo viên gặp phải khi thực hiện dạy học văn bản nhật dụng cho HS người Dân tộc thiểu số trong các trường Phổ thông Dân tộc Nội trú ở Thái Nguyên	29
2.2 Học sinh trường phổ thông Dân tộc Nội trú ở Thái Nguyên với việc học các văn bản nhật dụng trong SGK Ngữ văn 7	33
2.2.1 Hứng thú học tập của HS đối với các văn bản nhật dụng	34
2.2.2 Những vướng mắc cần giải quyết của HS khi học các văn bản nhật dụng ở SGK lớp 7.....	36
Chương 2. ĐỊNH HƯỚNG TỔ CHỨC DẠY - HỌC CÁC VĂN BẢN NHẬT DỤNG TRONG SÁCH GIÁO KHOA NGỮ VĂN 7 CHO HỌC SINH TRƯỜNG DÂN TỘC NỘI TRÚ THCS Ở THÁI NGUYÊN.....	
2.1. Định hướng chung về dạy - học văn bản nhật dụng.....	42
2.1.1 Nội dung dạy - học	42
2.1.2 Về phương pháp dạy học.....	44
2.2 Định hướng tổ chức dạy học các văn bản nhật dụng trong sách giáo khoa Ngữ văn 7 cho học sinh trường Dân tộc nội trú ở Thái Nguyên.....	48
2.2.1 Định hướng tổ chức dạy học văn bản bản “ <i>Cổng trường mở ra</i> ” (theo Lý Lan, báo Yêu trẻ, số 166 ngày 1-9-2000	48

2.2.2 Định hướng tổ chức dạy học văn bản “ <i>Mẹ tôi</i> ” trích “ <i>Những tấm lòng cao cả</i> ” Et-môn-đơ đờ A-mi-xi.....	53
2.2.3 Định hướng tổ chức dạy học văn bản “ <i>Cuộc chia tay của những con búp bê</i> ” - tác giả Khánh Hoài	58
2.2.4 Định hướng tổ chức dạy học văn bản “ <i>Ca Huế trên sông Hương</i> ” của Hà Ánh Minh	63
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	69
3.1. Thiết kế bài học	69
3.1.1 Lý do chọn bài thực nghiệm.....	69
3.1.2 Thiết kế bài học Văn bản “ <i>Ca Huế trên sông Hương</i> ” - Tác giả Hà Ánh Minh do luận văn đề xuất	69
3.2. Giáo án và tiến trình dạy học của bài đối chứng.....	77
3.2.1 Vào bài:	77
3.2.2 Tiến trình bài dạy:	78
3.3. Dạy thực nghiệm	80
3.3.1. Nơi dạy thực nghiệm	81
3.3.2 Kết quả thực nghiệm	81
PHẦN KẾT LUẬN	84
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	87
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

DTNT	Dân tộc Nội trú
ĐHSP	Đại học sư phạm
HS	Học sinh
GV	Giáo viên
NXB	Nhà xuất bản
THCS	Trung học cơ sở
SGK	Sách giáo khoa
SGV	Sách giáo viên

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1 Khái niệm “*văn bản nhật dụng*” là khái niệm mới được đưa vào chương trình sách giáo khoa bậc trung học theo hướng đổi mới năm 2000 của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Đây là loại văn bản có nội dung đề cập đến những vấn đề, những hiện tượng gần gũi, bức thiết trong cuộc sống con người và cộng đồng xã hội.

Mục tiêu của các bài học về văn bản nhật dụng trong sách Ngữ văn mới là đưa giáo viên và học sinh đến với những vấn đề quen thuộc, gần gũi thường ngày hoặc tiếp cận với những vấn đề của cuộc sống hiện đại đang xảy ra xung quanh môi trường giáo dục. Từ đó giúp các em có thêm những cách nhìn về xã hội, bước đầu hòa nhập và thích ứng với cuộc sống hiện đại.

Về hình thức, văn bản nhật dụng được lựa chọn trên tiêu chí nội dung, đề tài, mỗi văn bản được đưa vào chương trình đều thuộc những thể loại hoặc kiểu văn bản với những đặc điểm hình thức khác nhau. Vì vậy dạy văn bản nhật dụng đòi hỏi người GV hết sức linh hoạt trong phương pháp dạy học. Ngoài việc nắm vững nội dung đề tài còn phải xác định các yếu tố về hình thức thể loại của văn bản để có cách dạy phù hợp nhằm nâng cao chất lượng giờ học, đáp ứng mục tiêu dạy học.

1.2 Học sinh cấp THCS còn nhỏ (*từ 12 đến 15 tuổi*), ở lứa tuổi này, sự hiểu biết về các vấn đề về đời sống xã hội của các em còn rất hạn chế. Đặc biệt là học sinh người dân tộc thiểu số miền núi, với những điều kiện văn hóa, phong tục tập quán còn lạc hậu, đời sống kinh tế khó khăn, ít được giao lưu, ít được tiếp xúc với những vấn đề nóng bỏng, bức xúc của xã hội hiện đại. Giữa các em với những nội dung đặt ra trong các văn bản nhật dụng còn có những khoảng cách khá xa về tư duy, nhận thức, về tiếng Việt cũng như văn hóa, lịch sử địa lý... nên việc tiếp nhận có nhiều khó khăn.

Làm thế nào để các em có được những nhận thức đúng đắn về các vấn đề xã hội, biết đánh giá và ứng xử phù hợp trong những hoàn cảnh cụ thể của cuộc

sống, xã hội. Điều đó phụ thuộc nhiều vào nội dung, phương pháp và hiệu quả dạy học của giáo viên trong đó có việc tổ chức dạy- học các văn bản nhật dụng.

1.3 Ở SGK lớp 7 có bốn bài học về văn bản nhật dụng, đề cập đến quyền trẻ em, nhà trường, người mẹ, văn hóa - giáo dục. Đây là những vấn đề gần gũi, quen thuộc trong đời sống hàng ngày nhưng cũng khá nhạy cảm. Bên cạnh đó, mỗi bài lại thuộc mỗi thể loại khác nhau: bút ký, truyện ngắn, bài báo...Việc vận dụng những phương pháp phù hợp trong việc dạy- học văn bản nhật dụng trong SGK Ngữ văn 7 theo đó không phải là dễ dàng đối với cả người dạy và người học.

Trên thực tế, vấn đề dạy học các văn bản nhật dụng đã có nhiều nhà khoa học, nhà giáo có uy tín quan tâm nghiên cứu bàn tới đồng thời cũng có những các phương án thiết kế dạy học đã được công bố giúp cho GV và HS những tài liệu tham khảo có giá trị.

Tuy nhiên, các phương án dạy học trên đây là cách dạy cho học sinh lớp 7 THCS nói chung chứ chưa xuất phát từ những đối tượng cụ thể. Thực tế học sinh ở mỗi vùng miền, mỗi dân tộc do điều kiện sống, phong tục tập quán cùng những khoảng cách trong tiếp nhận văn học khác nhau sẽ đòi hỏi những cách dạy khác nhau. Riêng đối với đối tượng học sinh là người dân tộc thiểu số ở các trường Dân tộc Nội trú thì đây là vấn đề đang còn bỏ ngỏ.

Trên cơ sở nghiên cứu, tổng hợp, hệ thống các vấn đề về lí thuyết dạy học văn bản nhật dụng, thực trạng, nhu cầu, đặc điểm tâm lý và khả năng tiếp nhận khi học các văn bản nhật dụng của học sinh lớp 7 là người dân tộc thiểu số trong các trường Dân tộc Nội trú THCS ở Thái Nguyên, luận văn muốn đề xuất một phương án dạy học các văn bản nhật dụng vừa phù hợp với văn bản, với đặc điểm tiếp nhận của học sinh, vừa giúp thầy và trò có sự thay đổi thực sự về nhận thức và ứng xử trong cuộc sống hàng ngày.